

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Zing voor de Heer een nieuw lied,
zing voor de Heer, heel de aarde!
Zing voor de Heer, loof zijn naam.
Boodschap zijn heil van dag tot dag.
Psalm 96:1-2*

We begonnen deze dienst met het zingen van Psalm 96: een feestelijk lied over God die koning is, de Heer die naar de wereld komt met zijn licht en zijn heil. Heel de schepping moet daarin meedoen: hemel en aarde juichen, de zeeën bruisen, de velden verheugen zich, de bomen klappen met hun handen. Al sinds het begin van het christendom, hoort dit lied bij kerst. Een lied dat sprankelt van vreugde en van blijheid. Een nieuw lied voor gans de aarde. De reikwijdte van deze Psalm strekt zich uit tot de einden van de aarde, naar het noorden, het zuiden, het oosten en het westen. Dit lied is niet bestemd voor een happy few, het blijft hangen binnen de muren van één enkele gemeenschap. Aan alle volken moet Gods majesteit bekend worden gemaakt. Het woordje heil in vers 2, klinkt in het Hebreeuws niet toevallig als *yešhūa* , dat redding of hulp betekent.

Eeuwen later wordt er in Bethlehem, in de stad van David, een kind geboren dat *Yeshua* wordt genoemd. En *Yeshua*: dat wordt Jezus in onze moderne vertalingen. Ergens op de velden buiten de stad, horen herders een hemels loflied, een nieuw halleluja: over God die alle eer toekomt, over vrede en heil voor alle mensen van goede wil. Onze wereld is zo chaotisch, donker en grillig. Oorlogen woeden door, polarisatie alom, een onbehagen dat groeit in de harten van de mensen. En ondertussen is er een financiële crisis gaande, neemt de armoede wereldwijd toe en weten regeringen zich geen raad meer met de stroom van vluchtelingen. Met een verschrikt hart zie ik beelden voorbijkomen uit Minnesota en andere staten van de Midwest: daklozen die in tentjes moeten overnachten, terwijl een ijzingwekkende vrieskou het land bedenkt. Hoe moeten zij de nacht overleven als het kwik zal dalen tot min 40? Een welzijnswerker vertelt dat er elk jaar mensen overlijden aan de kou omdat niet voor iedereen plaats is in de opvangcentra. Het doet mij huiveren.

En toch, tegen alle noodlot in, de kleinmenselijkheid en de chaos van deze wereld, vieren we vandaag kerst, het feest van nieuw leven, het licht dat de duisternis overwint. Het is een onuitroeibaar visioen, een droom die ontspringt aan de diepste lagen van onze ziel. Vrede op aarde voor alle mensen. Gerechtigheid, licht, verzoening, een nieuwe toekomst voor deze aarde. Tijdens de Grote Oorlog kropen de soldaten uit de loopgraven, om samen kerst te vieren. De wapens zwegen. Ze zongen samen over vrede, een heilige nacht. Zo mogen ook wij de woelige wereld even laten voor wat ze is. In diezelfde geest komen ook wij hier samen om te zingen over hoop en vrede, om met een open hart te luisteren naar het goede nieuws dat van Godswege naar ons toekomt.

Ik begin vandaag bij Jesaja. Jesaja is profeet in Jeruzalem in de achtste eeuw voor Christus. Jesaja ziet hoe alles wat goed was aan het zwichten en aan het verwaaien is. Er zijn grote politieke verschuivingen op komst. Het koningschap in Israël brokkelt af... in Assyrië roert zich een nieuwe macht. De stad Damascus in Syrië valt, en niet

lang daarna valt in 722 v. Chr. ook Samaria. Het tienstammenrijk komt daarmee tot een einde. Vanaf dat moment komt ook Juda onder grote druk te staan en dreigt Jeruzalem onder de voet gelopen te worden. Het is een donkere en woelige tijd, waarin de mensen te lijden hebben onder oorlogsgeweld, mislukte oogsten en honger.

Aan het einde van hoofdstuk 8 verwoordt Jesaja hoe ongelofelijk somber en donker de tijden zijn. In vers 22 gebruikt Jesaja drie verschillende woorden die 'duisternis', 'donkerte' of 'zwarte gloed' kunnen betekenen. De nacht is gevallen over het land. Er heerst een alles verstikkende duisternis. De mensen staren naar de hemel, of kijken moedeloos naar de grond. Het is nacht overal. Maar dan begint Jesaja te zingen:

*Zoals het land van Zebulon en Natali
in het verleden smadelijk bejegend is,
zo wordt weldra eer bewezen aan de kuststreek,
het Overjordaanse en het domein van de andere volken.*
Jes 8:22

De profetie van Jesaja begint met de gebieden van Naftali en Zebulon: streken in het midden en oosten van Galilea en het Jordaan gebied. En vervolgens heeft Jesaja het ook over het 'Galilea der heidenen'. Galilea was ook in de tijd van Jesaja al een streek waar de Israëlieten, en de *gōyim*, de andere volken, naast elkaar woonden. Maar zoals de eer van Naftali en Zebulon hersteld zal worden, zo zal God zijn zegen laten neerdalen over Galilea en de kuststreek. Juist in dat Galilea der heidenen heeft het licht van de nieuwe morgen zich reeds gemeld. Jesaja ziet een nieuwe toekomst opengaan voor de stammen die in het donker van gevangenschap vertoeven, of te lijden hebben onder een armoedig bestaan. Jesaja speelt met beelden van licht en donker. Het volk dat wandelt in de duisternis zal een licht zien: groot en schitterend; over zij die wonen in de schaduw van de dood schijnt zal de zon opgaan.

Jesaja zingt: 'U hebt het volk weer groot gemaakt, diepe vreugde gaf u het'. Opnieuw keert hier het woord 'groot' terug. Verdriet, teleurstelling en treurnis, keren zich om in diepe blijdschap. Het volk dat zo vernederd en geslagen werd, zal weer een groot volk zijn. Jesaja ziet het voor zich: hoe de mensen feest vieren en jubelen en juichen, zoals de dag van de oogst of dag waarop de overwinning wordt behaald. Alles dat herinnert aan de oorlog, zal verdwijnen als sneeuw voor de zon. God zelf, zo dicht Jesaja, in vers 3 zal alles omkeren. Het juk dat op hun schouders rustte, zal stukgeslagen worden. De stok op hun schouders en de striemen van de zweep... alles wat herinnert aan de strijd, het geweld dat mensen elkaar aandoen, de vernedering en de onderdrukking: het wordt uitgewist. Laarzen die dreunend stampen en mantels waar bloed aan kleeft verdwijnen in het vuur. Wat een visioen voor deze wereld! Wat een lied van hoop. Een nieuwe koning voor deze wereld, een koning voor alle volken, die gerechtigheid en vrede laat bloeien.

Verdriet, teleurstelling, ontgoocheling: hoezeer menselijk beleid ook mag falen, en hoezeer wij ook verstoten mogen blijven van erkenning en recht... er is altijd hoop. Het is niet tegen te houden. Zoals het zonlicht elke morgen weer het duister overwint, en de nacht verdrijft met haar majestueuze en niet te stuiten kracht, zo zal Gods licht ook in jouw leven opgaan. Durf je dat, wil je dat geloven? Dat God ook jou bevrijden zal?

Ook in het Lucasevangelie gaat het daarover: over een nieuwe toekomst die onverwachts doorbreekt. Kerst begint in het Lucasevangelie in het donker van de nacht, in het duister van een harde wereld, waar een wrede vorst de macht heeft. Lucas heeft het over keizer Augustus. Net als Assur, eeuwen geleden, laat hij zichzelf als God zelf vereren. Keizer Augustus maakt mensen tot speelbal van zijn politieke spel. Er wordt een volksstelling uitgeroepen en iedereen moet op reis; elke man en elke vrouw moet op weg gaan om zich te laten inschrijven in hun geboorteplaats.

En ook hier in Lucas begint het eerste licht te gloren in Galilea, dat land van de heidenen. Want Jozef en Maria komen uit Nazareth, dat in het noorden van Galilea ligt. Ze moeten helemaal naar Bethlehem in Judea reizen, omdat Jozef afstamt van David. Ze trekken over velden en over heuvels, terwijl Maria hoogzwanger is. Vermoeid en uitgeput van de reis zoeken Jozef en Maria naar een plek waar ze veilig en welkom zijn, een plaats waar kun kindje geboren kan worden. Maar voor hen, zo schrijft Lucas in vers 7, 'was er geen plaats', zelfs niet in het nachtverblijf van de stad.

Buiten de muren van de stad, ergens in het open veld, in een schamele stal, wordt Jezus geboren. De gure wind waait door de kieren van het dak, en Maria en Jozef hebben slechts elkaar om zich te warmen. De hele nacht hebben ze gezocht: naar een bed om te rusten, een dak boven hun hoofd, een plaats om te baren. En daar in die donkere nacht, op die koude plek – onder een open sterrenhemel – bevalt Maria. Jezus komt ter wereld in de marge, in de koude werkelijkheid; in een kille wereld vol van uitsluiting.

Maar even verderop in vers 8, verschuift het blikveld. Lucas neemt ons mee naar de herders, die de wacht houden over hun kudde. Ook zij bevinden zich buiten de stad: mannen die hun schapen beschermen tegen wolven en in de nacht als wachters blijven waken over hun kudde. Deze herders herinneren aan koning David, de herdersjongen, die lang geleden koning was over Israël. Die speelde op de lier en zong van Gods oneindige en niet te stuiten barmhartigheid. Juist deze herders horen een nieuw lied. Want aan hen wordt het goede nieuws van het evangelie verteld.

Zie zien een helder en stralend licht, zoals Jesaja eeuwen geleden gezongen had, en ze horen een stem. In Bethlehem, in de stad van David is een redder is geboren. Hij is de Messias, de koning van Israël. In dit kind wordt waar wat van oudsher beloofd is: groot zal zijn koningschap zijn en aan zijn rijk komt geen einde. Niet op macht en op eigenbelang, maar op wijsheid en recht is zijn rijk gestoeld. Hij zal de gerechtigheid doen neerdalen over alle volken op de aarde. Een hemels koor van engelen zingt hen toe, een lied als nooit tevoren – zuivere klanken, zo ongelooflijk, zo indrukwekkend mooi:

*Eer aan God in de hoogste hemel
en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft.*

Niet in grootse wereldse machten, maar in een klein en kwetsbaar kindje, in de gure buitenlucht van het open veld, komt Gods genade aan het licht. De herders gaan op weg en ze vinden het pasgeboren kind in een kribbe, een voederbak. Ze vertellen Maria en Jozef honderduit over wat ze gehoord hebben. Maar Maria blijft stil, diep verzonken in zichzelf. In haar hart weet zij: haar eerstgeborene is de lang verwachte herder, de heiland die alle schuld van de wereld wegneemt en weer licht in deze

wereld brengt. Gods gerechte dienaar die de weg van het kruis zou gaan. Scherp en zuiver als een pijlpunt zou hij de mensen vertellen over het nieuwe koninkrijk van God. Al in de moederschoot is hij gevormd tot een vaandel, een licht voor alle volken, redding brengt hij tot aan de einden van de aarde.

Daarom moet heel de aarde wel jubelen en juichen voor de Heer. Omdat Hij onder ons komt wonen en deze wereld komt bevrijden. Als je goed om je heen kijkt, naar de luchten, de sterren en de bomen: dan kun je het herkennen: hoe rivieren klappen en de bomen Gods lof zingen, hoe de zeeën bruisen voor Hem. Ja, alles moet hem loven en prijzen omdat hij dwars tegen alle noodlot in, naar onze wereld komt en onder ons komt wonen. Een kind is ons gegeven, een zoon is ons geboren.

Zing dan voor de Heer een nieuw lied!
Zing voor de Heer en prijs zijn naam!
Amen. Halleluja!